

פרשת בשלח
שנת תשפ"ב לפ"ק
גליון ס"ג



הענין

הענין
אלוהים
ועבדו

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

משנת החסידות

שיעורים בספר התניא - פרק כ'
שיעור מ"ב (פרשת אח"ק תשנ"ט)

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

'ביזת הים' איז געווען נייע גילויים און השגות אלקות וואס זיי האבן דארט משיג געווען - מער ווי ביי יציאת מצרים! קריעת ים סוף איז ממש געווען א נייע יציאה! עס איז זיי נתגלה געווארן א נייע וועלט וואס זיי האבן נישט געהאט גע'חלומ'ט אז זיי קענען נאך אנקומען אזוי הויך

מדור מסילת ישרים
עמוד ה'

כבודו מלא עולם:
אין שום מקום בעולם שאין שם מציאות אלוקות

- א. אני ה' לא שנייתי: קודם הבריאה ולאחר הבריאה**
מצד עצמיות הבורא לא חל שום שינוי בבריאת העולם | בריאת העולם אינה מבטאת כלל את גדלותו יתברך | הדיבורים של האדם הוא כאין וכאפס לעומת כח הדיבורים בנפש האדם | משום שדבר שיש לו סוף כלא נחשב ביחס לדבר שאין לו סוף
- ב. כל הבריאה וכל הנבראים בטלים לאין סוף ב"ה**
הדיבור של האדם יוצא לחוץ מעצמותו של האדם ושם יש לו מציאות בפני עצמו | אבל אצל הקב"ה לא ניתן להפריד בין דיבורו לעצמותו יתברך כיון שלית אתר פנוי מיניה | ההבדל בין ידיעה של פעולה לעשיתו הוא רק כלפי אחרים אבל אצל האיש היודע בעצמו לא השתנה שום דבר | בתוך השמש עצמה אין אורו תופס מקום כלל

א.

אני ה' לא שנייתי: קודם הבריאה ולאחר הבריאה

מצד עצמיות הבורא לא חל שום שינוי בבריאת העולם | בריאת העולם אינה מבטאת כלל את גדלותו יתברך | הדיבורים של האדם הוא כאין וכאפס לעומת כח הדיבורים בנפש האדם | משום שדבר שיש לו סוף כלא נחשב ביחס לדבר שאין לו סוף

בעולם אף לאחר הבריאה, 'משום דכולא קמיה כלא חשיב, וכאין ואפס ממש'.
והיינו, שלמרות שכלפי הנבראים נראה שהעולם ומלואו קיימים במציאות, מכל מקום האמת אינה כן, אלא 'כולא קמיה כלא חשיב, וכאין ואפס ממש', ומבאר התניא שזאת 'כי התהוות כל העולמות עליונים ותחתונים מאין ליש וחיותם וקיומם המקיימם שלא יחזרו להיות אין ואפס כשהיה, אינו אלא דבר ה' ורוח פיו יתברך המלוכב בהם', וכמאמר הכתוב בתהלים (לג, ו) 'בדבר ה' שמים נעשו'.

בריאת העולם אינה מבטאת כלל את גדלותו האמיתית ית"ש וכיון שהתהוות כל העולמות עליונים ותחתונים אינם אלא דבר ה', צריך להבין תחילה ענינו ומותו של 'דבר ה' כדי שיהיה ניתן להבין את מהות העולמות והנבראים.

וכמו שהיה הוא לבדו יחיד ומיוחד קודם בריאת העולם, כך הוא לבדו הוא יחיד ומיוחד אף לאחר בריאת העולם.
ואם כי לכאורה במציאות נוצר שינוי בין קודם בריאת העולם לאחר בריאת העולם, שהרי קודם בריאת העולם לא היה שום מציאות אחרת בעולם, ולאחר הבריאה ישנה מציאות של נבראים בעולם, ומבאר התניא שאף על פי כן הקב"ה נשאר יחיד לבדו

מצד אחדותו ועצמותו יתברך שמו לא חל שום שינוי בין קודם בריאת העולם לאחר בריאת העולם
הנה התניא (בפרק כ') מבאר 'ענין מהות אחדותו של הקדוש ברוך הוא, וז"ל 'כי עולם הזה וכן כל העולמות העליונים אינם פועלים שום שינוי באחדותו יתברך בהבראם מאין ליש, שכמו שהיה הוא לבדו הוא יחיד ומיוחד קודם הבראם, כן הוא לבדו הוא יחיד ומיוחד אחר שבראם', ובזה הוא מבאר את מה שאנו אומרים בתפלת שחרית 'אתה הוא עד שלא נברא העולם, אתה הוא משנברא העולם', כלומר שמבחינת אחדותו ועצמותו יתברך שמו לא חל שום שינוי בין קודם בריאת העולם לאחר שנברא העולם, ומה שהיה עד שלא נברא העולם נשאר אותו דבר משנברא העולם, וזהו העומק בפירוש הפסוק (מלאכי ג, ו) 'אני ה' לא שנייתי', דהיינו שגם לאחר שנברא העולם לא נהיה שום שינוי באחדותו יתברך שמו,

פרק כ'

כי עולם הנה, וכן כל העולמות העליונים, אינם פועלים שום שינוי באחדותו יתברך בהבראם מאין ליש, שכמו שהיה הוא לבדו הוא יחיד ומיוחד קודם הבראם, כן הוא לבדו הוא יחיד ומיוחד אחר שבראם, משום דכולא קמיה כלא חשיב וכאין ואפס ממש. כי התהוות כל העולמות, עליונים ותחתונים, מאין ליש, וחיותם וקיומם המקיימם שלא יחזרו להיות אין ואפס כשהיה, אינו אלא דבר ה' ורוח פיו המלכב בהם.

וביאור הדבר שהכח של אלוקות שעל ידו נברא העולם נקרא בשם אמירה ודיבור, וכלשון הפסוק הנ"ל 'דבר ה' שמים נעשו', וכן הוא במשנה באבות (פ"ה מ"א) 'בעשרה מאמרות נברא העולם', והענין הוא, כי אף על פי שבריאת העולמות וחיותם וקיומם הוא דבר מופלא ביותר עד בלי גבול וחקר, ורק הוא יתברך בכחו ויכולתו לברוא עולם יש מאין, מכל מקום גדלות זו של

הקב"ה אינה מבטאת כלל את גדולתו האמיתית, ומי שמשבח את הקב"ה בזה הפרט שברא את כל העולם, הוא על דרך משל מי שהוא אדם חכם מופלא מאד וברוך בכשרונות עד להפליא, ומשבחים אותו רק כמה שיוכל לכתוב או לצייר יפה, שזהו הכשרון היותר אחרונה שבו (ע"י ליקוטי תורה קדושים ל. ג), וכך הוא להבדיל אצל הקב"ה שגדולתו האמיתית היא כל כך נעלית ונשגבה עד שבריאת העולמות היא מילתא זוטרתא לגביו ואין היא מבטאת כלל את גדולתו האמיתית.

ולכן נקרא בריאת העולמות בשם 'דיבור', כי כשם שאצל האדם להבדיל, כח הדיבור הוא כח חיצוני מאד, שהרי האדם כשלעצמו אינו זקוק לדיבור כלל, וענין הדיבור הוא רק כדי שעל ידו יוכל לגלות את עצמו לאדם אחר, היינו שנפש האדם יורדת ומשפילה את עצמה על ידי הדיבור להתייחס לאחרים, כך גם אצל הקב"ה מאחר שבריאת העולמות היא ירידה כביכול מגדולתו האמיתית והתהוותם נעשית על ידי שמתלבש בדרגא מצומצמת כדי להוות דבר שחוץ ממנו כביכול, לכן נקרא הכח האלקי שעל ידו נבראו העולמות בשם דיבורו יתברך.

דיבורו של האדם הוא כאין וכאפס לעומת נפש האדם שהוא אין סוף

והתניא מסביר זאת על פי משל מנפש האדם, ש'כשמדבר דבר אחד שדיבור זה לבדו כלא ממש אפילו לגבי כללות נפשו המדברת' וכו'. וביאור הדברים הוא שישנם כמה לבושים לנפש האדם שהם, מחשבה דיבור ומעשה, שהם הלבושים של נפש רוח ונשמה, והנפש המדברת' דהיינו הלבוש של הנפש שבאמצעות כח הדיבור הוא 'הלבוש האמצעי', כי נפש המחשבה הוא הלבוש הפנימי, כי מקומה של המחשבה היא בפנימיותו של האדם, ונפש המעשה הוא הלבוש החיצוני, שהרי כח המעשה מתגלה דוקא מחוץ לאדם, ואילו הנפש המדברת הוא הלבוש האמצעי, שהוא הממוצע בין נפש המחשבה לנפש המעשה, ועל כך כותב התניא שדיבורי האדם נחשבים כלא ממש ביחס לכח הדיבור שיש באדם שהוא הכח הנותן

פרק מ"ג

שְׁנָאֵמַר: "וּבְרוּחַ פִּיּוֹ כָּל צְבָאָם". וְאִי לְזוּמָת, הֲרֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם פְּמִלִּים פְּמִצִּיאוֹת מִמֶּשׁ פְּדָבֵר ה' וְרוּחַ פִּיּוֹ, וְכֹלֵא מִמֶּשׁ חֲשִׁיבִי וְאִין וְאָפֶס מִמֶּשׁ, כְּבִטּוּל אֹדֵר וְזִיו הַשָּׁמַשׁ כְּגוֹף הַשָּׁמַשׁ עֲצֻמָּה, וְאֵל יוֹצִיא אֲדָם עֲצֻמוֹ מִהַפְּלֵל, שְׁנֵם גּוֹפּוֹ וְנַפְשׁוֹ וְרוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ כְּמִלִּים כְּמִצִּיאוֹת בְּדָבֵר ה', וְדַבְרוּ וְיִתְבַרַךְ מִיָּחַד כְּמִחְשַׁבְתּוֹ בּוֹ, וְכַנְ"ל [פְּרָקִים כ' וכו"א] בְּאַרְיִכוֹת, פְּדָרְךָ מִשְׁלֵל מִנְפֶשׁ הָאָדָם, שְׂדֵבֵר אַחַד מְדַבְרוּ וּמִחְשַׁבְתּוֹ כֹּלֵא מִמֶּשׁ וְכוּ'

לאדם את היכולת לדבר, וכח הדיבור מצד עצמו 'כול לדבר דיבורים לאין קץ ותכלית', ואף על פי שכאשר האדם מדבר הרבה דיבורים הוא נחלש ואין בכוחו לדבר עוד, או כאשר מגיע זמנו להפטר מן העולם ששוב אינו יכול לדבר עוד, אכן כל זאת מפאת חולשת או העדר כוחות הגוף, אבל מצד עצם כח הדיבור הנמשך מנפש אדם יש לאדם יכולת לדבר דיבורים לאין קץ ותכלית.

גם בדבר שהוא בתוך גבול יש מציאות של 'אין סוף' בתוך גבול זה

והנה אף על פי שבודאי גם כח הדיבור הוא כח שנמצא בתוך גבול, עם זאת גם בדבר שהוא בתוך גבול שייך ענין של 'אין סוף' בתוך הגבול, וזאת בשונה ממהותו ועצמותו יתברך שמו שהוא למעלה מכל ענין של גבול, ואין שום אופן שניתן לתאר את עצמותו יתברך, לא בדיבור ואף לא במחשבה, כי 'לית מחשבה תפיסא ביה כלל' (תיקוני זוהר ז,ו), והדבר היחיד שניתן לומר הוא רק בדרך השלילה, דהיינו שניתן לומר שעצמותו יתברך שמו הוא למעלה מכל גבול, אבל אין דרך לתאר את עצמותו יתברך בדרך החיוב, כי כאמור רק 'לית מחשבה תפיסא ביה כלל'.

אמנם גם בדברים שהם בתוך הגבול שייך הענין של 'אין סוף', והוא הבחינה של 'עולם האצילות', כי כידוע עולם האצילות הוא כולו אלוקות, וכפי דאיתא בתיקוני זוהר (בהקדמה דף ג:ו) 'ל' עשר ספירות דאצילות מלכא בהון איהו וגרמיה חד בהון איהו וחיי חד בהון, מה דלאו הכי בעשר ספירות דבריאה דלאו אינון וחייהון חד לאו אינון וגרמיהון חד'. והיינו שבשונה משאר העולמות של בריאה יצירה ועשיה, הרי שהמהות של עולם האצילות הינו ביטול מוחלט לאלוקותו יתברך שמו, וכל הכלים והחיות שבעולם האצילות הכל הוא אלוקות, והיינו שאיהו וגרמיה חד, שאין שום שינוי בין קודם האצילות לאחר האצילות, ומכל מקום הוא בתוך גבול, כי עצם המושג של 'עולם' הוא גבול וצמצום, והיינו ששייך בחינת 'אין סוף' בתוך הגבול.

וכגון מידת 'הכמה דאצילות', שהחכמה עצמה אין לה סוף, אך היא בתוך גבול, כי עצם ההגדרה כמידה של 'הכמה' הוא גבול וצמצום, שכן היא אינה מידה אחרת כחסד וגבורה וכדומה אלא היא מידת החכמה, וזה עצמו הוא גבול וצמצום, אכן החכמה עצמה אין לה סוף, כי בתוך הגבול של החכמה אין סוף לחכמה האלוקית.

דבר שיש לו סוף כלא נחשב ביחס לדבר שאין לו סוף

והנה דבר שיש לו סוף נחשב כאין וכאפס לדבר שאין לו סוף, כי הדבר יש לו סוף, ועל דרך משל המספר 'אחד' יש לו ערך ביחס להמספר של עשרת אלפים, כי כאשר נספור אחד ועוד אחד ועוד אחד וכן הלאה נגיע למספר של עשרת אלפים, ואם כן גם האחד יש לו ערך לעשרת אלפים, כי הוא מקרב במשהו למספר של עשרת אלפים, וכן שניים מקרב יותר למספר של עשרת אלפים, וכן הלאה על זה הדרך, אכן ביחס לדבר שאין לו סוף אין למספר אחד ושניים שום ערך, ואף המספר של עשרת אלפים אין לו שום ערך ביחס לאין סוף, שכן הוא אינו מתקרב כלל לאין סוף, כי כמה שרק נספור לא נגיע לאין סוף.

וזהו מה שכתב התניא שדיבורו של האדם הוא כלא ממש 'לגבי כללות נפשו המדברת שהוא כח הדיבור שלה, שיוכל לדבר דיבורים לאין קץ ותכלית', כי כאמור נפש האדם עצמו הוא חלק אלוקי ממעל שאין לו סוף, ולכן עצם הנפש יכול לדבר דיבורים לאין קץ ותכלית וכו"ל, ולכן דיבורי האדם הינם כאין וכאפס ביחס לכח הדיבור שהוא אין סוף.

הדיבור והמחשבה של האדם הם רק לבושים לנפש

ומוסיף התניא ש'כל שכן לגבי בחינת לבוש הפנימי שלה, שהוא המחשבה שממנה נמשכו הדיבורים והיא חיותם', והיינו שהמחשבה הוא המקור והשורש של דיבורים, שהרי לא יתכן לדבר דיבורים, ללא שקדמה מחשבה לדיבורים, וכמו כן המחשבה היא החיות של הדיבור, 'ואין צריך לומר לגבי מהות ועצמות הנפש שהן עשר בחינותיה הנ"ל הב"ד' וכו', והיינו כי דיבור ומחשבה נקראים לבושים לנפש, אך אינם עצמיות הנפש, אבל עשר בחינות הנפש שהם שלושה כוחות השכל, חכמה בינה ודעת, ושבעת המידות - חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות - הם מהות ועצמות הנפש, והם המקור שממנו נמשכת המחשבה.

כל הבריאה וכל הנבראים בטלים לאין סוף ב"ה

הדיבור של האדם יוצא לחוץ מעצמותו של האדם ושם יש לו מציאות בפני עצמו | אבל אצל הקב"ה לא ניתן להפריד בין דיבורו לעצמותו יתברך כיון ש'לית אתר פנוי מיניה' | ההבדל בין ידיעה של פעולה לעשיתו הוא רק כלפי אחרים אבל אצל האיש היודע בעצמו לא השתנה שום דבר | בתוך השמש עצמה אין אורו תופס מקום כלל

למרות היות דיבורו של האדם כאין וכאפס ביחס לנפש האדם מכל מקום יש לדיבור מציאות בפני עצמו במקום בו הנפש אינה מתפשטת

והנה כל האמור - שדיבורי האדם הם כאין ואפס ביחס לכללות הנפש המדברת - כותב התניא בדרך משל כדי לבאר ענין אחדות הבורא ברוך הוא, ובהמשך דבריו (כפרק כא) ממשיך התניא לבאר ביתר עומק את המהות של 'דבר ה', 'ש'דבר ה' הוא המקור היחיד ממנו נובעות המציאות והחיות של כל העולמות כולם, ואשר לפי זה ניתן להבין את עומק הענין שהעולמות בטלים לאלוקות, והם כלא חשיב וכאין ואפס ממש.

וזה לשונו (כפרק כא) 'והנה מדת הקדוש ברוך הוא שלא כמדת בשר ודם, שהאדם כשמדבר דיבור הרי הבל הדיבור שבפיו הוא מורגש ונראה דבר בפני עצמו מובדל משרשו, שהן עשר בחינות הנפש עצמה, אבל הקדוש ברוך הוא אין דיבורו מובדל ממנו יתברך חס ושלוש, כי אין דבר חוץ ממנו ולית אתר פנוי מיניה, ולכן אין דיבורו יתברך כדבורינו חס ושלוש וכו', ולא נקרא דיבורו יתברך בשם דיבור רק על דרך משל, כמו שדיבור התחתון שבאדם הוא מגלה לשומעים מה שהיה צפון ונעלם במחשבתו, כך למעלה באין סוף ברוך הוא יציאת האור והחיות ממנו יתברך מההעלם אל הגילוי לברוא עולמות ולהחיותם נקרא בשם דיבור.

וביאור הדברים, כי למרות האמור לעיל שדיבור האדם נחשב כאין וכאפס ביחס לכח של נפש המדברת, כי לדיבורי האדם יש סוף, ואילו הכח בנפש המדברת היא בבחינה של 'אין סוף', הנה כל זאת כאשר דיבורי האדם נמצאים בתוך הנפש המדברת, כי ביחס לאין סוף אין שום מציאות לדבר שיש לו סוף, אכן כאשר האדם משמיע את דיבוריו באויר העולם יש לדיבוריו מציאות בפני עצמה, כי הכח נפש המדברת ומחשבות האדם הם דברים שנמצאים בתוך גבול ואינן ניכרות ונשמעות בעולם, ואילו דיבורי האדם נשמעים בעולם, ולכן יש לדיבורו של האדם מציאות בפני עצמה כי היא מתפשטת למקום שהיא חוץ לגבולות של נפש האדם.

אצל הקב"ה לא ניתן להפריד בין דיבורו לעצמותו יתברך כיון ש'לית אתר פנוי מיניה' אמנם 'מידת הקב"ה שלא כמידת בשר ודם', כי אין מציאות שיהיה 'דבר ה' במקום נפרד בפני עצמו, שהרי 'לית אתר פנוי מיניה', ואם כן אין שום מקום ומציאות לדבר שיש לו גבול, כי ביחס לעצמותו יתברך שמו שהוא למעלה מכל גבול הוא כלא חשיב וכאין וכאפס ממש, ואם כן אין שום מקום בעולם שיתכן בו מציאות מחוץ לעצמותו יתברך שמו, וממילא שמצד עצמותו של הבורא לא חל שום שינוי מהמציאות של קודם בריאת העולם למציאות של אחר בריאת העולם, וכל השינוי הוא רק לפי ערך הנבראים, שבעיניהם נראה כשינוי בין המציאות של קודם בריאת העולם למציאות של לאחר מכן, אבל באמת מצד הבורא יתברך שמו אין שום שינוי בין קודם בריאת העולם לאחר בריאת העולם, כי 'אתה הוא עד שלא נברא העולם, ואתה הוא משנברא העולם', ללא שום שינוי כלל.

ואף על פי שישנו פסוק מפורש בתורה (בראשית א, א) 'בראשית ברא אלוקים את השמש והארץ וכו', מכל מקום כלפי עצמותו יתברך שמו לא חל שום שינוי מהמציאות של קודם הבריאה, וכל השינוי הוא רק אצל הנבראים וכו"ל, והנה דבר זה אי אפשר להבין בשכל כלל אלא רק בדרך של דביקות בהקב"ה שהוא למעלה מענין של שכל, אכן ניתן לבאר זאת באפס מה על דרך משלים שבאמצעותם ניתן לקרב ענין זה אל השכל, וכדלהלן.

ההבדל בין ידיעה לעשייה הוא רק כלפי הגילוי לאחרים אבל אצל היודע עצמו לא השתנה שום דבר

כי הנה לכל עשייה שאדם עושה קודמת לה הידיעה איך עושים את הדבר, דהיינו

פרק כ"א

וְלֹא נִקְרָא דִּיבּוּרָא וְיִתְבַּרְךְ בְּשֵׁם דְּבוּרָא, רַק עַל דְּרַף מְשָׁל, כְּמוֹ שְׂדִיבּוּרָא הַתַּחְתּוֹן שֶׁבְּאָדָם הוּא מְגַלֵּה לְשׁוֹמְעִים מַה שֶּׁהָיָה צְפוּן וְנִעְלָם בְּמַחְשַׁבְתּוֹ, כִּדְ לְמַעְלָה בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, יְצִיאַת הָאֹר וְהַחַיּוּת מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךְ מִתְּהַעֲלָם אֶל הַגִּילּוּי לְבְרָא עוֹלָמוֹת וְלְהַחַיּוֹתָם נִקְרָא בְּשֵׁם דְּבוּרָא, וְהֵן הֵן עֲשֵׂרָה מְאֻמְרוֹת שֶׁבְּהֵן נִבְרָא הָעוֹלָם, וְכֵן שְׂאָר כָּל הַתּוֹרָה נְבִיאִים וְכַתּוּבִים שֶׁהַשִּׁינּוּי הַנְּבִיאִים כְּמִרְאָה נְבוֹאָתָם. וְהָרִי דְּבוּרָא וּמַחְשַׁבְתּוֹ כְּכִיּוּבֵל מִיְחָדוֹת עֲמוֹ בְּתַבְּלִית הַיְחִיד

שבעצם הידיעה איך שמיצרים דבר, טמון בו גם כן כח עשיית הדבר, ועשיית הדבר בפועל הוא הוצאה מן הכח אל הפועל של דבר זה, והנה האדם עצמו ידע שיש ביכולתו לייצר דבר זה אף קודם שיצר זאת בפועל, וכל השינוי הוא רק כלפי אנשים אחרים, שאצלם נתגלה כעת לאחר שהאדם יצר את הדבר, שיש לו את היכולת לעשות זאת, אבל אצל האדם עצמו לא חל שינוי בין קודם יצירת הדבר לאחריה, כי הוא כבר ידע שיש לו יכולת זו אף קודם ליצירת הדבר בפועל.

ולכן רק ביחס לנבראים יש שינוי בין קודם בריאת העולם למציאות של אחר הבריאה, כי רק אז נתגלה לנבראים המציאות של הבריאה, אכן הבורא יתברך כבר ידע כל זאת קודם שברא את העולם, ואם כן מצד הבורא לא חל שום שינוי בין קודם הבריאה למציאות של לאחר הבריאה.

בתוך השמש עצמה אין האור והזיו תופסים מקום כלל

וישנו משל נוסף שבאמצעותו ניתן לקרב קצת את השכל ענין זה שגם לאחר בריאת שמים וארץ לא חל שום שינוי באחדותו ועצמותו יתברך שמו, והוא מאור וזיו השמש, כי הנה אם מהשמש יוצא אור וזיו המאיר על כל הארץ, בהכרח שבתוך השמש עצמו יש גם אור וזיו, כי לא יתכן שהשמש תשפיע ותקרין על העולם מה שאין בשמש עצמה, ומכל מקום פשוט הוא שהזיו עצמו אינו תופס מקום בתוך השמש, כי במקום בו נמצא המקור עצמו שהוא המקרין את הזיו על כל העולם, אין מקום לזיו בפני עצמו, כי הכל מתבטל למקור, ורק מחוץ לשמש עצמה יש מקום למציאות של האור והזיו בפני עצמם.

והנה כל הבריאה כולה היא אור וזיו עצמותו יתברך שמו, וכיון ש'מלא כל הארץ כבודו' (ישעיהו ג, א), ו'לית אתר פנוי מיניה', אם כן אין מקום למציאות של האור והזיו במקום בו נמצא השורש עצמו שהוא עצמותו יתברך שמו, ולכן מצד עצמותו יתברך שמו לא חל שום שינוי.

נקודות:

אמנם 'מידת הקב"ה שלא כמידת בשר ודם', כי אין מציאות שיהיה 'דבר ה' במקום נפרד בפני עצמו, שהרי 'לית אתר פנוי מיניה', ואם כן אין שום מקום ומציאות לדבר שיש לו גבול, כי ביחס לעצמותו יתברך שמו שהוא למעלה מכל גבול הוא כלא חשיב וכאין וכאפס ממש, ואם כן אין שום מקום בעולם שיתכן בו מציאות מחוץ לעצמותו יתברך שמו

~

והנה כל הבריאה כולה היא אור וזיו עצמותו יתברך שמו, וכיון ש'מלא כל הארץ כבודו' (ישעיהו ג, א), ו'לית אתר פנוי מיניה', אם כן אין מקום למציאות של האור והזיו במקום בו נמצא השורש עצמו שהוא עצמותו יתברך שמו, ולכן מצד עצמותו יתברך שמו לא חל שום שינוי

א.

קריעת ים סוף - אחדות יחודא עילאה ותתאה

ויסב אלקים את העם דרך המדבר ים סוף, וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים (ג, יח).

הנה כוונת בריאת העולם היתה בשביל ישראל (רש"י בראשית א, א), אשר הם מקיימים את תכלית הבריאה, שאמרו חז"ל (במדבר יג, י) כי מיום בריאת העולם נתאוה הקב"ה כביכול להשרות את שכינתו בתחתונים, וע"י עבודת בני ישראל בעוה"ז הם מביאים את העולם לידי כך. ובעבודה זו מקשרים את הארץ וכל אשר עליה, עם שמי השמים העליונים אשר בהם מתגלה תמיד כבוד מלכותו ית'.

ופנימיות זה הענין הוא כמו שנתבאר במאמרנו כמה פעמים, כי השמים הם בחי' 'יחודא עילאה' שהוא פסוק 'שמע ישראל ה"א ה' אחד', שהוא גילוי אחדות הבורא באופן פשוט אשר אין עוד מלבדו. ואילו הארץ היא בחי' 'יחודא תתאה', כי הארץ היא מקום גבול והסתר על אחדות הבורא ית', ולכן ענין אחדות הבורא ית' המתגלה בארץ הוא כבוד 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', אשר ענינו הוא מה שאהדותו ית' מתלבשת ומסתתרת בכל הכלים והצמצומים הנוהגים בארץ.

ועבודת בני ישראל לקדש את הבריאה היינו להאיר את אור אחדותו ית' המתגלית בעולמות העליונים ב'יחודא עילאה', ולייחדה ולקשרה עם היחודא תתאה המתגלה בעוה"ז, ולגלות איך שניהם הם דבר אחד ממש. ותכלית זו העבודה תהיה לעת"ל, ואז יוכלו לומר בשכמל"ו בקול רם כמו שמע ישראל, כי יתגלה כבוד ה' על כל הארץ, ויראו עין בעין אך יחוד"ו יחוד"ע שוים הם ממש.

והנה בפסוק שמע ישראל וגו' יש כ"ה אותיות, ובמאמר ברוך שם וכו' יש כ"ד אותיות, וביחד הם מ"ט אותיות. ואי' בספד"ק כי לעת"ל כאשר יתגלה שער החמישים משערי הקדושה, אז יהיו השני היחודים ביחד המשיגים אותיות. והוא ע"י שיוסיפו את האות ו' החיבור לפני ברוך שם וכו', כי אז יתחברו יחד יחודא עילאה ותתאה ביחודא שלימם. וגילוי זה של שער החמישים שנוכה לו בשלימות לעת"ל, התגלה ביום החמישים לצאת בני ישראל מארץ מצרים בעת מתן תורה. כי אז היה העולם במצב קרוב מאד אל התיקון השלם כידוע, וזהו מה שאמרו חז"ל (שמו"ד ב, ג) כי באותה שעה התחברו יחד השמים והארץ.

ודוגמת הגילוי של מתן תורה שהיתה בגמור כל ימי הספירה, התגלה גם בעת קריעת ים סוף שנתשבת לגמור השבוע הראשון של ימי הספירה, והיא בחי' מעין גמור כל הספירה. ואתה שעה נחשבת ללידת כלל ישראל, והיינו תחלת מה שנהיינו לעם ה' המקיימים את רצונו ותכלית כל הבריאה, ולכן היה צריך להתגלות באותה שעה מה היא זו התכלית. וזהו מה שבאותה שעה עמדו על הים' שהוא בני' נ', להורות על שער החמישים, ואז זכו לראות גלויים גדולים מעין מעמד הר סיני.

ולכן עברו אז ביבשה בתוך הים, כי אי' בזה"ק (ח"א יב) כי יקוּו המים אל מקום אחד' הוא סוד יחודא עילאה, ואילו 'ותראה היבשה' הוא סוד יחודא תתאה, ונמצא כי הים רומז על היחוד המתגלה בעולמות העליונים [כי אכן אין בו ישוב גשמי של העוה"ז], והיבשה רומזת על היחוד המתגלה בארץ. וא"כ כאשר הלכו ביבשה בתוך הים, היינו שזכו לגלות איך היחוד מתאחדת ממש עם היחוד"ע באהדות שלימה. ולכן התחלק הים ל"ב גזרים, כנגד י"ב תיבות של שמע ישראל וכו' וברוך שם וכו', והיינו שיהיחוד העליון הרמוז בים, ירד והתגלה בעולמות התחתונים ונתאחדו כאחד (והיו י"ב גזרים אלו כנגד השבטים, אשר זהו תכלית עבודתם. ולכן גם שמות השבטים יש בהם מ"ט אותיות, ועתידים להיות נ' כאשר יתבנו בנימין עם ב' יוד"ה).

וענין זה נרמז בפסוק וחמושים עלו בני ישראל, שהוא רומז על שער החמישים המחבר בין יחוד"ע יחוד"ת, ולכן יוסב אלקים את העם דרך המדבר ים סוף' עם הו' של וחמושים

עוה"כ, הוא בני' 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'. ואילו וחמושים עלו בני ישראל הוא בני' 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד' עוה"כ. ונמצא כי הו' של וחמושים עולה לכאן ולכאן, והוא דוגמא ומעין של החיבור שמים וארץ שיהיה לעת"ל, אשר אז יהיה תוספת של ו' החיבור בין יחוד"ע יחוד"ת.

ב.

בשביעי של פסח התגלה העומק של יציאת מצרים

וירא ישראל את הוד הגדולה אשר עשה ה' במצרים, ויראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו (יד, לא).

יש להתבונן במה שנאמר כאן שבקרי"ם ראו בני ישראל את ידו הגדולה של הקב"ה, והרי כבר ראו את אותותיו ונפלאותיו הנוראים בארץ מצרים, איך הפך הקב"ה את כל דרכי הטבע בידו החזקה, ומה נתחדש להם בקרי"ם. ועוד יש להבין במה שאמר הכתוב כאן על כלל ישראל שבאו לידי אמונה בה' ובמשה עבדו, והרי כבר האמינו בהיותם במצרים כאשר דיבר משה רבינו אליהם, ובפרט אחר שראו את כל המכות, ואחר שזכו לאכול בליל הסדר יסוד האמונה את המצות שהם 'מ'כילא דמחימנותא', וא"כ מה התחדש בקריעת ים סוף אשר עליו מפרש הכתוב את אמונתם של בני ישראל. ובכלל יש להבין מה הוא ענין קריעת ים סוף, אחר שכבר יצאנו ממצרים ונגאלנו מהם לגמרי, מה היה צריך להכביד שוב את לב פרעה ולהביאו לים סוף בכדי להטביעו ואת כל חילו.

ויבאר בהקדם מאמר דוד המלך ע"ה במזמור שיר ליום השבת (תהלים צב), שהוא משבח ואומר שירה ביום השביעי על כל מעשי בראשית, ובשירתו הוא משבח ומפאר 'כי שמחתי ה' בפעלך, במעשי ידך ארנון, מה גדלו מעשך ה' מאד עמקו מחשבותיך'. ולכאן יש להבין את דבריו, כי פעל ה' ומעשי ידיו אשר הוא מושר עליהם, לא נעשו כלל ביום השבת, אלא אדרבה בו ביום שָׁבַת א"ל מכל מלאכתו ונתעלה וישב על כסא כבודו במנוחה, וא"כ מה זאת אשר במזמור שיר המיוחד ליום השבת משבחים ומפארים את הקב"ה על מה שעשה בשבת ימי המעשה.

אכן הדבר מבואר למתבונן, כי בששת ימי המעשה כונן הקב"ה את היצויות הבריאה, וברא ויצר ועשה את כל הנמצאים בכל העולמות, יחד עם כל הפעולות הנדרשות לקיומם וחיותם כמיות שהם. אבל עדיין לא היה בהם תוכן של נשמה וחיות פנימית, אשר למען תכלית זו נבראו כולם. ואכן לא היה העולם חסר שום פעולה היצונית, אבל עדיין היה העולם חסר מנוחה (רש"י בראשית ב, ב מדבריו חז"ל), כי עוד לא התגלה בו התכלית אשר למענה נמצא הכל, ולכן עדיין לא בא העולם אל המנוחה ואל הנחלה. אכן באת שבת באת מנוחה (שם), כי השבת היא החיות הפנימית והתכלית של כל ששת ימי המעשה, כאשר בה מתגלה החיות האמיתית והנשמה היתירה שבכל הבריאה.

ובכל שבוע ושבוע סובב סדר הבריאה והולך כמעשהו בראשונה, כי ששת ימים עושה הקב"ה כמה מלאכות ופועל כמה פעולות דוגמת מעשי בראשית, אבל בהתקדש יום השבת נופח הקב"ה את הנשמה היתירה בכל הבריאה. ואז משיגים את העומק הנשגב שהיה בכל מעשי ימות החול, אשר כולם מאירים עתה באור יקרות של שבת קודש, ועל כך אומרים בשיר ורנגה 'מאד עמקו מחשבותיך'. וכלפי כל מה שהשיגו בבריאה בששת ימי המעשה מכריזים בשבת ואומרים 'איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת', שהרי בשבת מתגלים בבריאה כאלו עמקים ועומק לפנים מעומק, באופן אשר ההסתכלות של ששת ימי המעשה נחשבת לבערות וכסילות לעומתה. ולכן ודאי כי דוקא בשבת תצדק השירה על מעשי ימי בראשית, כי רק בה משיגים את השמחה היתירה בפעלי ה' וכמה גדלו מעשי ידיו. ואכן משוררים על אותם הדברים שנעשו בימות החול, מאחר שזכו להשיג את גודל ועומק החיות הפנימית אשר בהם ואת תכליתם הנשגבה.

וכמו שנתבאר בענין הבריאה בכלליותה, כך נוהג הדבר

אצל יעם זו יצירת לוי, [וכן ידוע מספד"ק כי כמו שהבריאה היתה ע"י עשרה מאמרות (אבות פ"ה מ"א), כך גם היתה יצירתן של ישראל ע"י העשר מכות]. כי ביציאת מצרים התחילה יצירת כלל ישראל, ואכן ראו את גדלות הבורא ית' והאמינו בו כמו שראוי להיות. אבל בהגיע היום השביעי של פסח, שהוא בחי' השבת של יציאת מצרים, זכו כלל"י להגיע לעומק וחיות פנימית בכל ענין זה, עד אשר הרגישו כי לעומת עומק זה עדיין לא ראו כלום ממעשי ה' ולא אמונתם היתה אמונה, ורק עכשיו יצדק לאמר עליהם 'וירא ישראל את הוד הגדולה' ואך כעת יהיה נכון להכתירם בתואר 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו'. ועל אותו הגילוי הנשגב שוררו משה ובני ישראל את השירה הזאת לה', כמו המזמור שיר ליום השבת המתאים דוקא אחר שמתגלה העומק הגדול בכל הנעשה לפני כן, כך גם שירה זו באה אחר שהשיגו את עומק מה שעשה ה' לנו בצאתנו ממצרים.

ובאמת אמרו כי שירה זו לא נאמרה פעם אחת בלבד, שהרי שָׁר לא נאמר אלא ישיר, והוא לשון של דבר הווה תמיד (כמו כהה יעשה איתו יאויב א. ה.). והיינו כי בכל יום תמיד מאז קריעת ים סוף הולך ומתגלה עוד ועומק ועוד עומק ביצירתם של ישראל, ועל כל עומק המתחדש תצדק שירה, ולכן היא שירה תמידית דבר יום ביומו. עד אשר התגלה קדושתן של ישראל בשלימות לעת"ל, ואז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת בתחית המתים, ויתגלה השיר הנצחי על גאולתנו ועל פדות נפשינו כב"א.

ג.

מלחמת עמלק ע"י שלשת הכתרים

ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד, ויהי ידיו אמונה עד בא השמש (יז, יב).

יש לבאר את ענינם של שלשה צדיקים אלו שהתקבצו להילחם כנגד עמלק, ונפרש כי הם באו לעורר את שלשת הכתרים שהזכירו חז"ל (אבות פ"ד מ"ח) 'כתר תורה, כתר כהונה וכתר מלכות', ולכן היה כאן משה רבינו כנגד כתר תורה, אהרן כהן כנגד כתר כהונה, וחור כנגד כתר מלכות כי מלכות בית דוד יצאה מזרעו (ספס"א). ועל כך אמר הכתוב כי הם תמכו בידיו, לפי ששורש התיבה 'תמך' הוא נוט' תורה מ'לכות כ'הונה.

[והא לפי שבא עמלק אחר החקירה היש ה' בקרבנו אם אין (יז, יב), ורצה להפריד את היש מן האין (עי' זוה"ק ח"ב ס"ד), ולכן בכדי להילחם עמו צריכים להמשיך את האין שהוא בחי' הכתר. וכתר הוא בחי' רצון, ורמוזו מכבר כי לכן היתה מלחמה זו בעת רצון של מנחת שבת, וכן נרמז בשמות אלו הצדיקים כי 'משה אהרן חור' עוה"כ הוא בני' 'עַת רצון'].

והנה אמרו חז"ל (אבות פ"ו מ"ו) 'המלכות נקנית בשלישים מעלות, והכהונה בעשרים וארבע, והתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים', יחד כולם הם בני' ק"ב, ועל כך אמר ויהי ידיו 'אמונה' שהוא בני' כל ק"ב הקנינים של אלו הכתרים.

ואידי דאתא לידן נפרש בזה עוד, כי הנה אמרו חז"ל (שמו"ד לה, ג) כי הארון השולחן והזבוח היו עם יד זבוב עליהם, לרמז על כתרי תורה כהונה ומלכות, ואכן ג' פעמים יד הוא בני' כתר עוה"כ. והנה מדות הארון היו אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו (ה, ה) ונמצא כל היקפו ח' אמות, ולשיטת ר"מ (עירובין ד) כל אמה מהם היא בת ו' טפחים, ונמצא כי היה היקפה מ"ח טפחים, כנגד מ"ח קניני כתר התורה הרמוז בארון. ומדות המזבח היו אמה על אמה (ה, ה), ונמצא כל היקפו ד' אמות שהם כ"ד טפחים, כנגד כ"ד מנות כתר הכהונה אשר המזבח מורה עליו. ואילו השולחן היה אמתים ארכו ואמה רחבו ונמצא כל היקפו שש אמות, וכאשר נחשב באמה בת חמשה טפחים כדעת ר' יהודה (עירובין ד) (כי הוא רמוז על שבט יהודה שזכו למלכות, וכן ה' טפחים רמוז על ה' שבטים חו"ה המכוננת למדת המלכות), נמצא כי היקפו ל' טפחים כנגד ל' מעלות כתר המלכות הרמוז בשולחן.

כי הרבת טובות אלי: דורך 'קדושה' און 'זריזות' קומט מען אן צו אומגערישטע מדרגות

א. רץ כצבי: דער עכטער זריז איז נישט פויל צו ארבעטן טיף

די טבע פון א מענטש ציהט צו עצלות | מען קען אבער נישט אזוי מצליח זיין | דער חילוק צווישן בהלה און זריזות | דער בהלה'דיגער מענטש איז פויל צו מאכן א ישוב הדעת | ער אנטלויפט פון עצלות צו עצלות | זריזות מיינט אויסנוצן אלע כוחות הנפש | ערליכע אידן טוען זאכן מיט א רואיגקייט און ישוב הדעת | דער עיקר חילוק צווישן עצלות און זריזות איז אינעם 'אינטערעסע' אנצוקומען צו גרויסע זאכן | דער רייץ אנצוקומען - וועקט אויף דעם נפש צו זיין לעבעדיג און פריש | דערנאך איז עס משכנע די אברים צו זיין גרייט צו ארבעטן שווער כדי אנצוקומען אהין

ב. די מדה פון עצלות באלאנגט צו א בהמה - נישט צו קיין מענטש

פגם הברית איז א מדה פון עבדים און בהמות | עצלות איז אויך א בהמיות'דיגע מדה | דערפאר זעט מען בחוש אז די דורכגעפאלענע מענטשן - זענען פויל צו ארבעטן | א נארמאלער מענטש האט עפעס א ציל אין לעבן | יעדער וויל זיין א מוצלח אין זיין פעלד | כאטש ער איז פויל - איז ער זיך אבער מתגבר - ווייל עס איז אים וויכטיגער צו זיין א מוצלח | דער כלל איז נישט גילטיג אין עבודת ה' | דארט איז פארהאן א ספעציעלער יצר הרע וואס הרג'עט אפ די אינטערעסע צו מצליח זיין | אין ביזנעס איז ער א זריז אבער אין זיין עבודת ה' איז ער אן עצל | ווי נאר דער בן תורה וועט ארויסגיין פון כולל - וועט ער ווערן א זריז... | דע את האויב | דער עובד ה' דארף מלחמה האלטן צו זיין א זריז

ג. היינו כחולמים: ווער האט זיך געגלייבט אז מען וועט אנקומען אזוי הויך?!

בתחילת העבודה ווייסט קיינער נישט אין וואס ער גייט אריין | עס ווארטן אים אפ גאר גרויסע איבערראשונגען | אידן אין מצרים זענען בייגעשטאנען נסיונות און נישט געהאט קיין אהנונג וואספארא התגלות עס ווארט זיי אפ ביי יציאת מצרים | אפילו נאך יציאת מצרים - האבן זיי נישט גע'חלומ'ט וואס עס ווארט זיי אפ ביים ים סוף | די השגות פון בית המקדש און תחיית המתים, רוח הקודש און השגות אלקות - וואס זיי האבן משיג געווען ביי שירת הים | א נייע איבערראשונג: מן פון הימל פאר פערציג יאר | דער קלימאקס: מתן תורה | אלעס האט זיך אנגעהויבן מיט שמירת הברית | יעדער שומר הברית איז זוכה - בפרט אין די שובב"ם - ארויסצוגיין פון זיין מצרים | ער גייט מ"ב מסעות מדרגא לדרגא - יעדעס מאל א נייע איבערראשונג | ער איז באלויבט ביים רבש"ע דערפאר לאזט מען אים אריין איבעראל | כלל ישראל בכלליות שטייט היינט בעפאר ביאת הגואל | דעריבער גייט מען נאכאמאל דורך די שווערע נסיונות - כדי צו קענען זוכה זיין צו די גילויים פון לעתיד | אשרי המחכה ויגיע

.א.

רץ כצבי: דער עכטער זריז איז נישט פויל צו ארבעטן טיף

מיט עצלות קומט מען נישט אן אין ערגעץ

דער מסילת ישראל איז פון פרק ו' רעדט ארום איבער דעם ענין פון 'זריזות', אז א מענטש זאל נישט זיין קיין עצל. ווייל מען קען נישט מצליח זיין אין עבודת ה' טאמער מען צווינגט זיך נישט צו טון אלעס מיט א זריזות און פליסיגקייט. טאמער וועט ער צווייגן צו עבודת ה' מיט א פוילקייט - וועט ער נישט אנקומען אין לערנען - נישט בכמות און נישט באיכות! ער וועט נישט דאווענען מיט א ברען און ער וועט נישט אויסארבעטן קיין שום מדה, ווייל ער וועט אייביג בלייבן שטעקן אין זיין לאך פון פוילקייט.

זריזות כנפש - האבן א פרישקייט און לעבעדיגקייט אין נפש

יעדע מדה האט צוויי חלקים, דער ערשטער חלק איז דער 'שורש' - די געפיל אינעם נפש, און דער צווייטער חלק איז די 'פעולה' - וויאזוי עס קומט ארויס למעשה. דער שורש פון 'זריזות' פארשטייט יעדער איינער אז דאס איז פשוט א לעבעדיגקייט, דער מענטש אינעווייניג האט א מדה פון טיכטיגקייט, ער איז גרייט זיך אנצושטרענגען, טון און מאכן אן אויפהער. ווידעראום דער שורש פון 'עצלות' איז א פארשלאפנקייט, דער נפש אינעווייניג האט א מדה פון שוועריקייט, ער זוכט זיך נאר 'מנוחה', ער וויל נישט ארבעטן שווער און זיך אנשטרענגען צופיל, ער וויל נאר פארברענגען די צייט מיט גארנישט.

דער טעות אז 'זריזות' מיינט: טון זאכן אן קיין ישוב הדעת

ווען עס קומט צו דער חלק 'הפעולה' פון זריזות איז פארהאן אסאך מענטשן וואס האבן א טעות, זיי מיינען אז זריזות מיינט: "טון זאכן שנעל". זיי האבן אזא בילד, אז א זריז איז אזא סארט בהלה'דיגער מענטש, ווען ער גייט ערגעץ - לויפט ער שנעל! ווען ער לערנט - לערנט ער שנעל און אויבערפלעכליך! ער שאקלט זיך שטארק ביים לערנען און פארט שנעל פון איין ענין צום אנדערן ענין! יעדע זאך וואס ער טוט - טוט ער גאר גיך! ער קען ערלעדיגן גאר אסאך זאכן אין א קרצע צייט, ווייל ער טוט אלעס אויף א שנעלן אופן. בקיצור: א לעבעדיגער און שנעלער מענטש - מיט אסאך אנערגיע.

זריזות איז נישט קיין סתירה צו רואיגקייט

אינ'אמת'ן איז דאס נישט ריכטיג אפגעלערנט די מדה פון זריזות. אודאי איז אמאל פארהאן פעלער וואס מען דארף טוען זאכן שנעלער, און אמאל דארף מען אויך ארויסווייזן א לעבעדיגקייט מיט תנועות פון זיך שאקלען וכדומה. אבער בעצם איז נישט דאס די מדה פון זריזות וואס דער מסילת ישראל פאדערט פון אן עובד ה'. פארקערט, געווענליך אן ערליכער איד טוט יעדע זאך מער געלאסן, ער עסט מיט א מתינות און ער גייט מיט א רואיגקייט - פארשטייט זיך נישט מיט קיין איבערגעטרעבענע רואיגקייט, אבער אויף א נארמאלן ממוצע'דיגן אופן; ווי דער רמב"ם זאגט (הל' דעות פ"א ה"ד) - ער לויפט

נקודות:

- דער 'מתוך' - נוצט א פנימיות'דיגע זריזות און דער 'שנעלער' - נוצט א חיצוניות'דיגע זריזות. דאס הייסט אין אנדערע ווערטער, דער שנעלער מענטש האט געלערנט אז מען טאר נישט זיין פויל, נאר מען מוז זיין א זריז, דערפאר טוט ער יעדע זאך שנעל און געאיילט, ווייל ער אנטלויפט פון עצלות... אבער ער פארשטייט נישט אז ער איז נאכאלס פויל!

נישט און קומט נישט ווי א חיה, נאר יעדע זאך טוט ער מיט א מחשבה און מיט ישוב הדעת.

מען קען נישט לערנען 'שנעל' בעיון

בפרט ביי לימוד התורה, וואס רוב ערליכע אידן פלעגן לערנען מיט א מתינות. על פי רוב האבן זיי געלערנט מיט א חברותא, מען איז געזעסן און געלערנט מיט א ישוב הדעת און מיט אן עיון, נישט געלאפן און געכאפט בלעטער גמרא. אודאי איז פארהאן אמאל אויך אזא זאך, בפרט ווען מען לערנט צו אמאל אליינס, וואס דעמאלט איז גרינגער צו לערנען מער מיט א בקיאות, אבער בדרך כלל האבן זיי געלערנט פאמעליך. ווייל ווען מען לערנט מיט א חברותא בעיון - לערנט מען במתינות, מען קען זיך נישט א גאנצן צייט שאקלען - ווייל מען טראכט אריין טיפער אין דער סוגיא. מען זיצט זיך רואיג אויפן בענקל, דער פרעגט א קושיא און דער ענטפערט א תירוץ, מען איז דן און מען צענעמט יעדע סברא, מען קוקט נאך אין ספרים און מען איז זיך מתעמק. 'לימוד התורה' איז נישט קיין אויטאמאטישע ארבעט, וואס דער מאשין לויפט און דרוקט ארויס פראדוקטן, עס איז א 'קאפ-ארבעט' וואס פאדערט צייט און מתינות.

זריזות מיינט: אז א מענטש נוצט אויס אלע זיינע כוחות הנפש אויף עבודת ה'

ישוב הדעת איז נישט קיין שום סתירה צו זריזות. פארקערט, עס פאדערט נאך אסאך א גרעסערן זריזות: צו לערנען טיף און טון יעדע

ווייל דאס וואס ער לערנט נישט בעיין און דאס וואס ער לייגט נישט צו קיין מחשבה צו יעדע זאך וואס ער טוט און ער ארבעט נישט בעומק אויף זיינע מדות – דאס קומט פון פוילקייט! ער איז פויל צו נוצן זיין 'קאפ' – דערפאר נוצט ער זיינע 'אברים'! ער איז פויל צו ארבעטן 'אויף זיך' – דעריבער ארבעט ער 'מיט זיך'!

~

דער אמת'דיגער עובד ה' איז פארקערט ווי אן 'עצל' – ער האט יא א שאיפה אין לעבן! ער האט יא אן 'אינטערעסע' – וואס דאס שטופט אים צו ארבעטן שווער! ער האט אן אינטערעסע צו ארבעטן אויף 'תיקון המידות', אויף 'התמדה בתורה', אויף 'קונה זיין תורה', אויף 'תפלה' וכדומה. עס איז דא אסאך ארבעט און ער פוילט זיך נישט

זאך מיט א קלארן מח - פאדערט אסאך מער כח! אזא סארט מענטש ארבעט אסאך שווערער - ווי דער ענערגישער מענטש וואס טוט זאכן שנעל! דער חילוק צווישן די צוויי מענטשן איז: דער 'מתון' - נוצט א פנימיות'דיגע זריזות און דער 'שנעלער' - נוצט א חיצוניות'דיגע זריזות. דאס הייסט אין אנדערע ווערטער, דער שנעלער מענטש האט געלערנט אז מען טאר נישט זיין פויל, נאר מען מוז זיין א זריז, דערפאר טוט ער יעדע זאך שנעל און געאיילט, ווייל ער אנטלויפט פון עצלות... אבער ער פארשטייט נישט אז ער איז נאכאלס פויל! ווייל דאס וואס ער לערנט נישט בעיין און דאס וואס ער לייגט נישט צו קיין מחשבה צו יעדע זאך וואס ער טוט און ער ארבעט נישט בעומק אויף זיינע מדות - דאס קומט פון פוילקייט! ער איז פויל צו נוצן זיין 'קאפ' - דערפאר נוצט ער זיינע 'אברים'! ער איז פויל צו ארבעטן 'אויף זיך' - דעריבער ארבעט ער 'מיט זיך'! ווידעראום, דער 'מתון' - איז נישט פויל צו אויסנוצן יעדן כח הנפש אויף עבודת ה'! ער לייגט אריין אסאך ארבעט אז יעדע זאך זאל געטון ווערן אויף א מתניות'דיגן און טיפערן אופן! און

ער לייגט אריין אסאך כוחות הנפש צו ארבעטן אויף זיך און אויף זיינע מדות!
הגדרה פון עצלות: נישט אינטערעסירט אנצוקומען צו גארנישט!
צו פארשטיין ריכטיג די הגדרה פון 'זריזות', קען מען זען וואס מיינט 'עצלות' און פון דארטן ארויסלערנען 'דבר מהיפוכו'. עצלות מיינט, אז דער מענטש האט נישט קיין שום שאיפה אין לעבן! דער פוילער מענטש זוכט גארנישט 'אויפצוטון'! ער בלייבט אין בעט ביז שפעט, דערנאך שטייט ער קוים אויף, ער קומט ארויס פון בעט און הייבט אן זיין טאג - אן קיין שום פלאן און אן קיין שום ציל! זיין שאלה איז נישט: "וואס וועל איך היינט אנקומען און דערגרייכן?!", נאר זיין שאלה איז: "וויאזוי וועט מען דורכמאכן נאך א טאג?!". ווייל ער האט נישט קיין שום ציל, ער ארבעט נישט אויף קיין שום זאך - נישט קיין חיצוניות'דיגע דערגרייכונג און אודאי נישט קיין פנימיות'דיגע שאיפה וואו ער וויל שטייגן און אנקומען. ער האט נישט קיין שום אינטערעסע אין קיין שום זאך וואס זאל אים

ב.

די מדה פון עצלות באלאנגט צו א בהמה - נישט צו קיין מענטש

אמת! דערפאר פארלייגט זיך דער יצר הרע אזוי שטארק. פונקט ווי די 'שמירת הברית' ביי אידן - איז אויף א העכערן פארנעם אפילו ווי ביי די איידעלע גוים - וואס זיי זענען 'פת' און אונז זענען 'שם' (ווי עס איז געווארן אויסגעשמעסט אין פריערדיגן גליון), אזוי איז אויך כלפי 'זריזות', אז אונזער 'זריזות' אין עבודת ה' איז אויף א העכערן פארנעם. דעריבער איז טאקע פארהאן אזא זאך, אז א מענטש וואס האט א שאיפה צו א גשמיות'דיגע הצלחה - האט נישט אלעמאל א שאיפה צו א רוחניות'דיגע הצלחה! ווייל עס איז פארהאן א באזונדערער יצר הרע אויף עצלות אין עבודת ה'. בעיקר ווענדט זיך דאס אין דער דרגא וואו דער מענטש האלט אין קדושת הברית.

פארוואס פונקט אויף דער גמרא שלאפט ער איין?

מען זעט כסדר אן אינטערעסאנטע זאך, אז אפילו א מענטש וואס איז א טיכטיגער ביזנעסמאן, ער איז א געוואלדיגער זריז אין מילי דעלמא, אבער איינמאל עס קומט צו עבודת ה' - באפאלט אים א כבוד! ווען עס קומט צו זיין שיעור ביינאכט ווערט ער מיט... ער האלט נישט מיט געהעריג. וואס לכאורה איז דאס שווער צו פארשטיין - לויט ווי מען האט גערעדט אז עצלות איז א בהמיות'דיגער יצר הרע - וואס שטאמט פון גמרים. נו, דער מענטש איז דאך לכאורה נישט פגום, ער איז דאך נישט קיין בהמה, אין ביזנעס איז ער זייער פלייסיג, טא, וויאזוי ווערט ער אין איין מינוט איבערגעדרייט פון א מענטש צו א בהמה?! נאר דא זעט מען אז, אין הכי נמי! אין עבודת ה' איז פארהאן א באזונדערער יצר הרע פון עצלות! אפילו א מענטש וואס איז נישט פגום - ווען עס קומט צו עבודת ה' פארלייגט זיך אויף אים דער יצר הרע אים צו מאכן פויל! דאס

און דער פאליטיקאנט וויל זיין דער גרעסטער מוצלח אין פאליטיק. אזוי גייט דאס ביי דער בריאה וואס הייסט 'מענטש', יעדער מענטש זוכט צו טון, צו אויפצובויען און צו מצליח זיין. און כאטש דאס זענען אלעס 'דברים של חול' - נישט 'דברים של קודש', דאך זעט מען ווי זיי לייגן אריין מורא'דיגע און געוואלדיגע כוחות, זיי דרייען ממש איבער וועלטן און זיי זענען גארנישט פויל.

א פוילער מענטש - איז קיין מענטש נישט

אויב איז דאס די מציאות פון א מענטש אז ער איז נישט פויל, נו, וואס איז די מציאות פון א פוילער מענטש?! ער איז בכלל נישט קיין מענטש! ווען דער מסילת ישרים זאגט, אז מען קען נישט זיין קיין עובד ה' טאמער מען איז בעצלות, מיינט דאס נישט צו זאגן, אז א פוילער מענטש איז בלויז נישט קיין עובד ה' - נאר לית דין בר נש! ער איז פשוט א בהמה! נישט נאר אין עבודת ה' קען ער נישט מצליח זיין - נאר אין קיין שום נושא קען ער נישט מצליח זיין! דאס איז די אלף בית וואס איז אנגענומען אין דער גאנצער וועלט: א פוילער מענטש וועט קיינמאל נישט מצליח זיין אין קיין שום הינזיכט! קומט אויס, אז סיי פגם הברית און סיי עצלות - זענען ביידע א בהמיות'דיגער יצר הרע - נישט קיין מענטשליכער יצר הרע.

אין עבודת ה' - איז פארהאן א נייער יצר הרע פון עצלות!

ביי ענינים פון עבודת ה' זעט מען אז עס איז דא א באזונדערער יצר הרע פון עצלות מער ווי עס איז דא ביי עניני חול. די סיבה דערצו איז, ווייל כלל ישראל איז דער אמת'דיגער אדם! זיין א זריז אין עבודת ה' - איז די ריכטיגע זריזות וואס איז דורכאויס

הייסט, נישט נאר ער רעדט אים איין נישט צו זיין קיין 'עובד השם' - נאר ער רעדט אים אפילו איין נישט צו זיין קיין 'מענטש!' אבי ער זאל נישט נעמען עבודת ה' מיט אן ערנסטקייט און פליסיגקייט.

מניח את כל העולם ואינו מתגרה אלא בתלמידי חכמים

יעדער מענטש וואס גייט אריין אין עבודת ה' דארף וויסן אז דא איז פארהאן א באזונדערער מין כח פון כבודת, א יצר הרע וואס איז זיך מתגרה און פארלייגט זיך דוקא אויף עובדי ה', און מאכט אים אזוי פויל ביז ער ווערט גאר אין א מדרגה וואס 'לית דין בר נש!' און אינטערעסאנט, אין דער רגע וואס ער וועט זיך מייאש זיין פון עבודת ה' און ער וועט

פרק ו'

וְתִרְצֶהָ כִּי טֵבַע הָאָדָם כְּבֵד מְאֹד, כִּי עֲפָרְיֹת הַחֲמִרְיֹת נָם, עַל כֵּן לֹא יִחַפְּזוּ הָאָדָם כְּטָרַח וּמְלָאכָה, וּמִי שְׂרֹצֶה לְזָכוֹת לְעִבּוּדַת הַבּוֹרָא וְתִבְרָה, צָרִיף שְׂתִתְגַבֵּר נֶגְדַ טֵבַעוּ עֲצָמוּ וְתִתְגַבֵּר וְיִדְרֹו, שְׂאֵם הוּא מְנִיחַ עֲצָמוּ כְּבִדּוֹתוֹ, וְדָא הוּא שְׂלֵא יִצְלִיחַ, וְהוּא מִתְּשַׁמֵּר הַתְּנָא (אבות ה, כ), "הָיוּ עוֹ כְּמָר וְקָל כְּמָשֶׁר רַץ כְּצִי וְנִבְוֹר כְּאָרִי לְעִשׂוֹת רְצוֹן אֲבִיךָ שְׂבִשְׂמִימִים" וְכֵן מִנּוּ חֲמִימִים וְזָרָנִם לְכַרְכָּה (ברכות לב ב) בְּדַבְרֵי הַחֲצִיכִים חֲזִיק, תִּרְצֶה וּמְעִשִׂים מוֹבִיִּם

אריינגיין אין ביזנעס - אויפאמאל וועט ער ווערן א זריז... אויפאמאל וועט ער ווערן א מענטש! נאר יעצט, ווילאנג ער לערנט אין כולל - איז ער פויל... דאס איז א באזונדערער יצר הרע צו מטיל זיין א 'כבודת' אויף בני תורה און עובדי ה' - וואס דער 'כבודת' איז

ג.

היינו כחולמים: ווער האט זיך געגלייבט אז מען וועט אנקומען אזוי הויך?!

"תביאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך" און זיי האבן געזען 'בעיני שכל' די מלוכה פונעם רבנו של עולם אויף דער גאנצער וועלט; ווי דער פסוק זאגט: "ה' ימלוך לעולם ועד". אויך האט מען דעמאלט זוכה געווען צו 'בית הים' - וואס גאנץ 'בית מצרים' איז בכלל נישט געווען קיין פארגלייך צו בית הים! אודאי איז דאס אויך געווען בפשוט גאלד און זילבער; ווי דער פסוק זאגט (שיר השירים א י"א): "תורי זה נעשה לך עם נקודות הכסף", אבער אויסער דעם איז 'בית הים' געווען נייע גילויים און השגות אלקות וואס זיי האבן דארט משיג געווען - מער ווי ביי יציאת מצרים! קריעת ים סוף איז ממש געווען א נייע יציאה! עס איז זיי נתגלה געווארן א נייע וועלט וואס זיי האבן נישט געהאט גע'חלומ'ט אז זיי קענען נאך אנקומען אזוי הויך.

וועמען איז בייגעפאלן אין מצרים אז מען וועט נאך אמאל זוכה זיין צו עסן ברויט פון הימל?! האבן אידן געמיינט אז דא זענען זיי שוין אנגעקומען צום שפיץ פון דערהויבנקייט און השגה אינעם רבנו של עולם, זיי האבן אבער נישט געוואוסט ווי הויך מען קען נאך גיין - נאך קריעת ים סוף. אידן זענען אנגעקומען קיין מדבר סיני, און זיי האבן נישט צו עסן, וואס טוט מען דא?! און פלוצלינג: א נייע התגלות - עס פאלט מן פון הימל! זיי האבן אמאל גע'חלומ'ט אז יציאת מצרים האט צוטון מיט מן פון הימל?! עס איז דאך א מורא'דיגע גילוי! א פאלק פון איבער צוויי מיליאן מענטשן, באקומען יעדן טאג במשך פון פערציג יאר - ברויט פון הימל! און ווער רעדט נאך פון די השגות אלקות און מדרגות וואס זיי זענען אנגעקומען דורכן עסן אזא הייליגער מאכל, לחם אבירים! זיי האבן קיינמאל נישט געטראכט אז זיי וועלן אמאל זיין אזוי נאנט צום רבנו של עולם, עד כדי כך צו עסן פאר פערציג יאר 'לחם מן השמים'. און די זעלבע זאך מיט דאס וואסער, וואס עס האט זיך געעפנט דער 'בארה של מרים', און זיי האבן געטרינקען א העכערע סארט וואסער.

די טומאה פון ערות הארץ! ער האט געעפנט א שער פון קדושה פאר גאנץ כלל ישראל - אז כלל ישראל זאלן קענען זיין גדורים בעריות! אין דעם זכות האט מען אונז ארויסגענומען פון גלות; ווי דער פסוק זאגט (זכריה ט' י"א): "גם את בדם בריתך שלחתי אסיריך מבור."

די ליכטיגע סדר נאכט ליל יציאת מצרים דער ערשטער שטאפל פון יציאת מצרים איז געווען גענוג א גרויסע זאך, א קלייניקייט! מען גייט ארויס פון מצרים! אידן זענען געווען פרייליך און דערהויבן! מען האט געזאגט הלל מיט געוואלדיגע מוחין; ווי דער פסוק זאגט (ישעיה ל' כ"ט): "השיר יהיה לכם כליל התקדש חג", זיי האבן געדאנקט און געזינגען צום רבנו של עולם אז מען גייט שוין ארויס פון מצרים, און דערנאך אום פסח בייטאג זענען זיי טאקע ארויס פון מצרים. האבן אידן געמיינט אז דא זענען זיי שוין אנגעקומען צום שפיץ פון דערהויבנקייט און השגה אינעם רבנו של עולם, זיי האבן אבער נישט געוואוסט ווי הויך מען קען נאך גיין - נאך יציאת מצרים.

די געוואלדיגע התגלות אלקות ביי קריעת ים סוף

עס גייט אריבער א פאר טעג, און עס ווערט א נייע אנשיקעניש, פרעה לויפט זיי נאכאמאל נאך. אידן כאפן זיך: עס איז נישט אזוי פשוט! מען איז נאכנישט אינגאנצן ארויס פון מצרים! מען דארף נאך זוכה זיין צו א נייע יציאה! עס נעמט נישט לאנג און עס געשעהט א נייע התגלות: קריעת ים סוף! וואס דארט האבן אידן געזינגען א שירה - וואס אין דער שירה איז געווען נכלל אזעלכע הויכע השגות אינעם רבנו של עולם; ווי חז"ל זאגן (מכילתא שירה פ"ג): "ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא", און זיי האבן געשפירט דעם אור פון לעתיד און תחיית המתים; ווי חז"ל זאגן (ילקוט שמות ט"ו רמ"א): "מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה", זיי האבן שוין געזען מיט רוח הקודש דעם בית המקדש; ווי דער פסוק זאגט (שמות ט"ו י"ז):

ער טרעפט אוצרות וואס ער האט נישט געוואוסט אז עס איז פארהאן אזוינס

ווען א בחור איז אויף די ריכטיגע רעלסן פון אן עובד ה', דאס הייסט, ער איז א 'זריז' וואס האט א שאיפה צו שטייגן און שטייגן - ווייסט ער אפילו נישט ווי הויך ער וועט שטייגן! ווייל ווען איינער טוט אין עבודת ה' א לענגערע צייט, ביז ווען דער אויבערשטער עפנט פאר אים הצלחות אין רוחניות - זעט ער אז ער האט קיינמאל נישט געחלומ'ט אז ער קען אזוי ווייט אנקומען! נאכמער, ער האט קיינמאל נישט געחלומ'ט א עס איז דא בכלל אזעלכע זאכן! און דאס אלעס הייסט זיך דורכן כח פון 'קדושת הברית' און 'זריזות' - וואס גייען צוזאמען; ווי פריער דערמאנט.

יציאת מצרים איז געווען אינעם כח וואס אידישע קינדער זענען בייגעשטאנען די שווערע נסיונות

דאס איז דער עיקר כח פון גאנץ 'גאולת מצרים', דער עיקר זכות פארוואס אידן זענען ארויס פון מצרים - איז געווען צוליב 'קדושת הברית'. אידן זענען דורכגעגאנגען שווערע נסיונות אין דעם 'ערות הארץ', און אלע האבן בייגעשטאנען אלע נסיונות! ווי חז"ל זאגן (שמו"ר פ"א כ"ח). דאס איז א מורא'דיגע זאך אז גאנץ כלל ישראל איז געווען הייליג. זיי זענען דאך געווען אזעלכע שקלאפן פאר פרעה מיט אזא מין עבודת הפרך, אזוי ווייט, אז אלע אומות העולם האבן געזאגט: עס איז נישט מעגליך אז זיי זענען בייגעשטאנען די נסיונות און געבליבן גדורים בעריות! עס איז נישטא אזא זאך אין דער וועלט! (עי' רש"י במדבר כ"ו ה). אבער דער רבנו של עולם זאגט עדות אז אידן זענען יא געווען גדורים בעריות.

יוסף הצדיק האט דורכגעבראכן דעם ערות הארץ

דעם כח האט יוסף הצדיק אריינגעברענגט אין כלל ישראל. יוסף האט צובראכן די קליפה פון אשת פוטיפר און דורכדעם האט ער צובראכן

נקודות:
אינטערעסאנט, אין דער רגע וואס ער וועט זיך מייאש זיין פון עבודת ה' און ער וועט אריינגיין אין ביזנעס - אויפאמאל וועט ער ווערן א זריז... אויפאמאל וועט ער ווערן א מענטש! נאר יעצט, ווילאנג ער לערנט אין כולל - אזוי פויל... דאס איז א באזונדערער יצר הרע צו מטיל זיין א 'כבודת' אויף בני תורה און עובדי ה' ~ די אלע הצלחות וואו דער מענטש קומט אן - אלץ נאר אין דעם זכות! ווייל אריינצוגיין אין די באהאלטענע אוצרות - מוז מען האבן לייסענס! און דער עיקר לייסענס דערצו איז א 'שומר הברית'! ווייל דער וואס איז א שומר הברית האט א חן ביים רבנו של עולם און די אוצרות עפענען זיך פאר אים

איינער האט זיך געהאט אמאל אויסגע'חלומ'ט א מעמד פון מתן תורה!?

האבן אידן געמיינט אז דא זענען זיי שוין אנגעקומען צום שפיץ פון דערהויבנקייט און השגה אינעם רבוננו של עולם, זיי האבן אבער נישט געוואוסט ווי הויך מען קען נאך גיין - נאכן עסן מן פון הימל און טרינקען וואסער פון בארה של מרים. א נייע התגלות: מתן תורה! זיי האבן דען געחלומ'ט ביים ארויסגיין פון מצרים אז זיי וועלן אנקומען צו אזא מעמד ווי מתן תורה?! עס איז דאך געווען אן אפגעער התגלות השכינה! ווי דער פסוק זאגט (דברים ה' ד): 'פנים בפנים דיבר ה' עמכם.' מען האט געהערט דעם קול פונעם רבוננו של עולם! ווי דער פסוק זאגט (דברים ה' כ): 'כי ידבר אלקים את האדם וחי.' ווען נישט דער חטא העגל און חטא המרגלים וואלט דאס געגאנגען ווייטער און ווייטער ביזן תיקון השלם פונעם בית השלישי.

יעדער איד וואס גייט ארויס פון זיין אייגענע מצרים - קומט אן כסדר צו איבערראשענדיג גילויים

דער בעל שם טוב זאגט (פרי הארץ פר' מט"מ וספר בית יעקב בסופו): יעדער איד גייט דורך אין זיין לעבן די אלע מ"ב מסעות וואס אידן זענען דורכגעגאנגען ביים ארויסגיין פון מצרים. דער פשט איז: 'ציאת מצרים' מיינט, די 'צירה' פון א איד. ב' אלפים תמ"ה לפ"ג - איז געווען די גאנצע 'צירה' פון כלל ישראל בכללות, און בפרטיות געשעהט עס ביי יעדן ערליכער איד אין זיין צייט, וואס ער האט זיך זיין 'זכר לציאת מצרים', וואס יעדער עובד ה' גייט ארויס פון זיין אייגענע בחינת מצרים. און די מ"ב מסעות - דאס איז די 'הליכה', וואס דער עובד ה' גייט מדרגה לדרגה, פון איין הצלחה צו נאך א הצלחה, דער אויבערשטער עפנט אויף פאר יעדן איד גאנצע אוצרות פון הצלחה! ווען א בחור גייט אריין אין עבודת ה' - הייבט ער אפילו נישט אן צו חלומ'ען צו וועלכע מורא'דיגע הצלחות ער וועט אלץ אנקומען! אוצרות פון 'קדושת שבת', אוצרות פון 'הצלחה בתורה' און 'השגות אלקות' - וואס דער עובד ה' איז זוכה בהמשך הזמן.

דער חן פונעם שומר הברית עפענט אים אויף אלע אוצרות
פונקט ווי די כלליות'דיגע יציאת מצרים איז געווען אינעם זכות פון 'שמירת הברית', אזוי אויך די פרטיות'דיגע יציאת מצרים - איז דורך 'שמירת הברית'. און אזוי אויך די אלע מ"ב מסעות - וואס דאס מיינט, די אלע הצלחות וואו דער מענטש קומט אן - איז אלץ נאר אין דעם זכות! ווייל אריינצוגיין אין די באהאלטענע אוצרות - מוז מען האבן לייסענס (רישיון)! און דער עיקר לייסענס דערצו איז א 'שומר הברית'! ווייל דער וואס איז א שומר הברית האט א חן ביים רבוננו של עולם און די אוצרות עפענען זיך פאר אים! און ווי מער ער איז א 'שומר הברית' - אלץ מער סודות וועט מען עפענען פאר אים! דאס איז דער רבוננו של עולם מחבב, און מיט דעם כח האט דער רבוננו של עולם באשאפן די יצירה פון כלל ישראל.

מען איז אונז מזכה פון הימל מיט גרויסע נסיונות - כדי צו זיין גרייט אויף די גילויים פון לעתיד

עס איז נישט קיין וואונדער פארוואס אין דעם דור האט זיך דער בעל דבר אזוי פארלייגט, וואס מען זעט ממש אן אפענע השגחה אין דעם, כאילו זיי האבן נישט וואס צוטון א גאנצן טאג - נאר דאס. אין יעדן אדווערטיימענט מוזן זיי אריינמישן השחתה! וואו מען גייט און וואו מען שטייט טרעפט מען זיך אן אין נסיונות - מיט די אלע כלים וכדומה. דאס איז אלעס כדי מיר זאלן האבן א זכות פון שמירת הברית אויף דער גאולה העתידה - וועלכע וועט זיין אסאך גרעסער 'לאין ערוך' - פון יציאת מצרים, דערפאר איז היינט פארהאן אזעלכע גרויסע נסיונות אין די ענינים דוקא! דערפאר איז מען אונז מנסה אזוי שטארק. זאל טאקע דער אויבערשטער העלפן אז מען זאל זוכה זיין צו אלע הצלחות סיי יעצט און נאכמער ביי ימות המשיח וואס דעמאלט וועט עס זיין בגלוי, במהרה בימינו אמן.

• הרה"ק מראזוואדוב היה בעל לב נשבר עד מאד, והיה רגיל להתמרמר על עצמו על כך שהוא חוטא ופושע שפל, וכל הגיהנום אינו די עבורו, וכי הוא לעולם לא יצא מן הגיהנום, ועוד דיבורים כאלו בתכלית השפלות עד להפליא. פעם אחת כאשר ישב עם בניו הק' אמר לפניו דיבורי שפלות כדרכו הק', טענו בניו אליו כי א"א להיות שהוא חוטא ושפל כ"כ, שהרי רואים בחוש כי הוא איש קדוש. ולראיה סיפרו בפניו כמה דוגמאות, אשר מוכיחים בעליל שהוא איש קדוש. כמו למשל דבר שהיה רגיל אצלו ביותר, כי בשעה שהיו עוברים אנשים לפניו לתת לו ידיהם לשלו', היה כמה פעמים מפסיק אחר אחד מן הבאים ומשפשף את ידיו הק' במים שהיו לפניו, כי הרגיש בו איזה דבר שאינו כהוגן. עוד סיפרו בניו בפניו מעשה שהיה פעם אצלו בטיש ליל שב"ק, כי הנה אצל הרה"ק מראזוואדוב היה בכל משך עריכת השלחן בליל שב"ק מתחילתו עד אחר ברכת המזון מצב של כובד ראש ורצינות גדול, וכל הציבור עמדו לפניו באימה ויראה ולא הוציאו הגה מפייהם, עד אשר היו יכולים לשמוע את קול הנרות אשר על ה'צאנג לייכטער' (פמוטות הנרות) כאשר הם בוועים. ופעם אחת כאשר היה הרה"ק מראזוואדוב באמצע הזמר 'אזמר בשבחין', השתעל אחד מן הנוכחים (געגעבן א הוס). נענה הרה"ק מראזוואדוב ואמר: 'ווער האט געגעבן דעם הוס? אוראי איז ער נישט געוועהן אין מקוה!' (מי השתעל? ודאי לא היה במקוה!). ואכן כדבריו כן היה, והתנצל אותו אדם כי היה טרוד מאד בערב שב"ק, ולא הספיק לטבול במקוה. ובכך טענו בני הרה"ק מראזוואדוב אליו, איך יכול הוא לומר על עצמו דברים גרועים כאלו, כאשר רואים בחוש כי הוא איש קדוש הוא. ענה להם אביהם ואמר: 'יונגערהייט האב איך געהאט א הרגש, היינט אויף די עלטער האב איך שוין גארנישט'... (אכן בצעירותי היה לי הרגש, כעת כאשר זקנתי אין לי שום דבר...).

פעם אחת כאשר סיפר זאת כ"ק רבינו ז"ע, התבטא באמצע סיפורו אודות היהודי שלא הלך למקוה בערש"ק, ואמר כי הוא רוצה לעורר בזה את הציבור להקפיד לטבול בערב שב"ק, (כי באותם שנים היו מסובים על שולחנו של רבינו רבים מפליטי המלחמה, והיו צריכים לעורר על כמה דברים אשר בארה"ב נחלש קיומם). ואמר: 'איך קען נישט פארשטיין, ווי א איד זאל קענען זאגן לכו נרננה אויב ער איז נישט געוועהן אין מקוה' (אינו מסוגל להבין, שיהודי יוכל לומר 'לכו נרננה' כאשר לא היה במקוה).

• הרה"ק מראזוואדוב ז"ע היה חתנו של הרה"ק בעל 'ייטב לב' ז"ע נכדו של הרה"ק בעל 'ישמח משה' ז"ע, ולאחר חתונתו אכל 'קעסט' אצל חתנו זקינו הישמח משה למשך שמונה שבועות של השנה האחרונה לחייו, והיה היש"מ מקרבו מאד ומשוחח עמו הרבה בחביבות גדולה במשך תקופה זו. בכל אותן שמונה שבתות כיבד הישמח משה את הרה"ק מראזוואדוב להתפלל לפני העמוד בליל שב"ק. עד אשר אחר כמה שבועות שאל הרה"ק מראזוואדוב את זקינו הישמח משה: 'וואס עפעס?! איך בין עפעס דער שטאַט'ס חזן?! (למה?! וכי אני חזן העיר?!), ענה לו הישמח משה: 'ווען משה'לע גייט צו צום עמוד, זיצט דער ראפשיצער זיידע און די ראפשיצער באבע אין גן עדן, און זיי קוועלן פון דעם דאווענען פון דעם אייניקל' (כאשר משה'לע - הרה"ק מראזוואדוב - ניגש אל העמוד, יושבים זקינו וזקנתו מראפשיץ בגן עדן, ונהנים מתפלתו של נכדם הזה).

כ"ק רבינו ז"ע היה מעיר על לשון זה, ואמר כי הוא 'בעל הבית'ישע לשון... והוסיף: 'איך בין זיכער אז דער ראפשיצער באבע איז געוועהן א ערליכע יידענע, אבער ווי שטעלט מען איר צו...?' (אני בטוח כי זקנתי מראפשיץ היתה אשה כשרה ויראת שמים, אבל איך מדמים אותה - לומר כי היא יושבת עם הרה"ק מראפשיץ בגן עדן?). וי"ל לפרש את הדברים, כי יש גן עדן מיוחד שהאבות זוכים אליו מכח מעשיהם הטובים של צאצאיהם (ע"ד שאמרו ברא מוכי אבא), וכלפי גן עדן זה שזכה בו הרה"ק מראפשיץ בזכות מעשי נכדו הרה"ק מראזוואדוב, השווה הישמח משה בין הרה"ק מראפשיץ להרבנית, כי בגן עדן זה נמצא הרה"ק מראפשיץ משותף עם הרבנית שהיא זקנתו של הרה"ק מראזוואדוב כמהו.

• באותה תקופה שהיה הרה"ק מראזוואדוב אצל זקינו הישמח משה קיבל ממנו ג' מנהגים שהיה נוהג בהם בכל ימיו, וכך גם נהגו בניו הק' אחריו, וגם נכדו כ"ק רבינו ז"ע היה נוהג כאלו המנהגים. והם: א. היה מתפלל את כל התפלות בחדר מיוחד בפני עצמו [מלבד כאשר היה ניגש אל העמוד כשליח ציבור]. ב. בכל עת היה לפניו כלי עם מים, שיהיו מזומנים כשיצטרך לנקות את ידיו הק' יוכל לטבול בה את ידיו. ויתירה מזאת היה הרה"ק מראזוואדוב נוהג, אשר בכל פעם שהיה בא לידי הפסק קל במחשבותיו הק', היה מיד טובל את ידיו במים לטהרם. ג. נהג לאכול בט"ו בשבט י"ג סוגי פירות, ואת כל אלו המנהגים קיבל הרה"ק מראזוואדוב מזקינו הק' הישמח משה.